Çocuğa ilk sözlü ifadeleri öğretirken onun her gün içinde bulunduğu ortamdaki olaylar ve nesneler dikkate

alınmalıdır.

Sözcük, çocuğa ait günlük işler, sevdiği oyuncaklar, yiyecekler ve hayvanlar göz önüne alınarak seçilmelidir.

A. Çocuğun Günlük Yaşam içindeki Kavranılan Tanımasına ilişkin Etkinlikler:

1. Yemek sırasında yemek hakkında konuşulup çocuk yemeğini yerken her nesneye dikkati çekilerek daha kolay isimlendirmesi sağlanabilir, ismi söylenen nesnenin gösterilmesi çocuğun daha kolay öğrenmesine yardımcı olacaktır.

2. Çocukla birlikte alışverişe gidildiğinde orada bulunan yiyecekler hakkında konuşulabilir.

3. Çocukla birlikte yoğrulabilen maddelerden çeşitli yiyecek figürleri yapılabilir. Çocuğun sevdiği yiyeceklerin tercih edilmesi öğrenmesini kolaylaştıracaktır.

4. Çocuğun yoğurma maddelerinden yapmış olduğu modeller alışveriş oyununda kullanılabilir. Bu oyun için tahta blok ve karton kutulardan yararlanılır. Dükkan sahibi ve müşteri rolleri dönüşümlü olarak çocuklar ve yetişkinler arasından seçilir.

5. Dergilerden kesilmiş ya da yetişkinlerin çizdiği resimlerden oluşan yiyecekleri tanıtan bir kitapçık hazırlanabilir.

6. Çocuğun giyinip soyunduğu zamanlarda kullandığı giysiler yetişkin tarafından isimlendirilebilir.

7. Giysiler yerleştirilirken çocuktan yardım etmesi istenebilir. Çocuğa giyim eşyalarından biri verilerek ismi söylenir. Daha sonra iki ya da üç giyecek seçilerek bunların isimleri sorulabilir.

8. Çeşitli giysiler (elbiseler, pantolonlar, bluzlar, etekler v.s.), aksesuarlar (şapkalar, kemerler, eldivenler, kolyeler, yüzükler vs.) kullanılarak aile bireyleri, yakın çevredeki tanıdık kişiler canlandırılır. Giyinme oyunu sırasında giysilerin isimleri tekrarlanır ve çocuktan da giysilerin isimlerini söylemesi istenebilir.

9. Kağıt bebekler ve bunların giysilerinden oluşan bir bebek oyunu takımı hazırlanır veya satın alınır. Çocukla birlikte bu giysiler bebeklere giydirilip, çıkarılabilir ve oyun sırasında giysilerin isimleri söylenebilir.

10. Çamaşır yıkama ve çamaşır asma oyunu düzenlenerek, bebek boyu ve yetişkin boyu giysileri çocuğun yıkarken ve asarken isimlendirmesi sağlanacak şekilde oyun sürdürülür. Bir kukla kullanılarak, kuklanın çocuğa yönerge vermesi şeklinde, oyun çeşitlendirilebilir. Örneğin; "Bebeğimin eteğiniyıka" veya "*Elbiseni ipe* as" gibi.

11. Çocuk, hangi oyuncaklarla oynarsa oynasın oyuncakların isimleri söylenir. Aynı oyuncaklarla farklı mekanlarda oynaması sağlanır. Aynı oyuncağın birçok değişik şekli olabileceği de belirtilmelidir. Örneğin; çeşitli tipte bebekler, değişik renk ve şekillerde arabalar, kamyonlar gibi.

12. Çocukla birlikte çeşitli meyve resimlerinden oluşan bir albüm hazırlanır. Bu resimlerdeki meyvelerin isimleri söylenerek çocuğa tanıtılır. Çocuktan ismi söylenen meyveyi bulması istenebilir.

13. Günlük yaşam içinde evde kullanılan ya da çocuğun kullandığı nesneler hakkında konuşulur. Nesnelerin, çocuğun bildiği nesneler içinden seçilmesine dikkat edilmelidir.

14. Çocukla taklidi oyunlar oynanabilir. Örneğin; kaşıklar, bardaklar, tabaklar, koltuklar, masalar vb. kullanılarak oynanan evcilik oyununda oyuncakların isimleri söylenerek çocuğun da isimlendirmesi sağlanabilir.

15. Çocuğun günlük yaşamda kullanılan nesneleri tanıması ve isimlendirebilmesi için bilinen nesneler bir torbaya koyulur ve çocukla birlikte torbadan nesne seçip, nesneyi tanıma ve isimlendirme oyunu oynanabilir. "*Bak, bu bir kaşık*", "*Bak şimdi de bir anahtar buldum*" gibi isimlendirmeler yapılır. Eğer çocuk torbadan seçtiği nesnenin ismini bilemezse, hepsi torbadan çıkarılıp isimleri tekrarlanabilir. Çocuğa yeniden denemesi için fırsat verilir. Oyuna çocuğun tanıdığı iki veya üç nesne ile başlanarak, yavaş yavaş sayısı artırılabilir.

16. Çocuğa hayvanları tanıtmak için hayvanat bahçesine gezi planlanarak hayvanların isimleri söylenebilir ve çıkardıkları sesler taklit edilebilir.

17. Çocukla birlikte hayvanların resimleri çizilebilir veya dergilerden hayvan resimleri kesilerek bir tanıtım kitabı hazırlanır.

18. Çeşitli bul-yap oyunları ile çocuğa hayvanlar, taşıtlar, meyveler, giysiler, meslekler, giyecekler vb. tanıtılır, isimleri öğretilir ve çocuktan da isimlendirmesi istenir.

19. Çocuğun taşıtları tanıması için oyuncak arabalar, otobüsler, kamyonlar, trafik işaretleri, köprüler, yollar kullanılarak oyunlar düzenlenebilir.

20. Çocuğun yiyecekleri ve yiyecekleri ve kullanılan malzemelerin isimlerini öğrenmesi için evcilik köşesinde kullanılan materyallerle çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Yiyecek ve içecekler çocuğa gösterilerek isimlendirmesi istenebilir.

B. Sözcük Çeşitlerinin Öğrenilmesine Yönelik Etkinlikler

Çocuğun iki sözcükten basit cümleler oluşturmaya başladığı dönemde, bildiği sözcüklerin çoğunluğu isimlerdir. Çocuk birkaç fiili ve kendine söylenen cümleleri anlayabilmek için cümle içindeki bildiği isimlerden yararlanır. Bu dönemde çocukların sözel iletişimde kullandıkları cümleler iki sözcüklü ve çocuğun bildiği sözcüklerden oluşmalıdır. Fiiller isimlerden biraz daha zor öğrenilir. Bu nedenle fiil içeren cümleleri çocukların anlaması için bazen birkaç kez tekrarlamak gerekir. Çocukların fiilleri daha kolay anlayabilmeleri için etkinlik sırasında ne yapıldığı sırayla söylenmelidir. Örneğin; çocukla dışarıda birlikte iken "*Şimdi merdivenleri çıkıyoruz*" "*Taksiye biniyoruz*" "*Eve geldik*" ya da "*Evde yemek yiyeceğiz*", "*Baban uyuyor*" gibi çocuğun daha kolay öğrenebileceği günlük yaşam içindeki hareketleri ifade eden fiilleri öğrenmesi sağlanır.

1. Çocukla birlikte bir kitaba bakarken, kitaptaki resimlerde görülen hareketler hakkında konuşulur. "Bu *çocuk koşuyor*", "*Araba gidiyor*", "*Bu çocuklar top oynuyor*" gibi hareketleri ifade eden fiil cümleleri tekrarlanır ya da çocuğa "Bu *çocuk ne yapıyor?*", "Adam *ne yapıyor?*" gibi fiil cümlelerinin ifadesini gerektiren sorular sorulabilir.

2. Çocuğa oyun sırasında Topu bana at", "Arabayı garaja koy", "*Bebeği yatağına yatıralım,* uyusun" gibi bazı yönergeler verilerek, fiillerin kullanımı arttırılabilir.

3. Çocuğa ben, sen, o gibi şahıs zamirlerinin öğretilmesi için bir takım etkinlikler düzenlenir. Örneğin; çocuğa içinde zamirlerin kullanılabileceği bir öykü anlatılır. Bununla ilgili sorular sorulabilir. Örneğin; "Ay$e*ve annesi parka gittiler. O parkta salıncağa bindi.* Annesi ona yardım *etti*" vb... "*O nereye gitti? O kiminle gitti?*" vb...

4. Çocuğun bir günlük tutmasına yardım edilir. Okulda ve evde yaptıklarını kendisi çizerek ya da dergilerden kestiği uygun resimleri yapıştırarak bir günlük oluşturabilir. Daha sonra çocukla günlüğün içindekiler ile ilgili konuşulabilir. Örneğin; "O *(kardeşi) ne giymiş? Sen parkta ne yaptın?*" vb...

5. Aile fotoğrafları masanın üzerine koyularak onlarla ilgili konuşulur ve sorular sorularak çocuğun cevap vermesi sağlanabilir. Örneğin; "Bak bu senin baban, bu da senin kardeşin" vb... "Bu kim?"- Benim dedem vb...

6. Beyaz kartona bir çocuk resmi çizilir ve vücut kısımları kesilir. Kesilen vücut kısımları gösterilerek ne olduğu sorulur. Çocuğun "Bu onun burnu, bu onun *eli*" şeklinde yanıt vermesi sağlanır. Daha sonra bu parçalar hazırlanan çocuk resminin üzerine yapıştırılabilir.

7. Çocuk evcilik oyuncakları ile oynarken ona çeşitli yönergeler verilebilir, örneğin; "Bu benim, bu senin, bu da kardeşinin odası. Şimdi yatağı benim odama, *televizyonu senin odana* koy" vb...

8. Zaman kavramı ile ilgili olarak, çocukla günlük yaşantısı içinde yaptıkları hakkında konuşulabilir. Örneğin; kahvaltı zamanı ya da oyun oynarken; ne yapıyor olduğu, ne yaptığı ve ne yapacağı ile ilgili sorular sorulabilir.

9. Birbirini takip eden olay karları hazırlanır. Örneğin; fidan/küçük ağaç/büyük ağaç resmi, bütün elma/yansı yenmiş elma/çoğu yenmiş elma resmi vb... Çocuğa ilk resimler verilir ve diğer resimlerle beraber doğru olarak sıralaması sağlanabilir. Öncelikle iki kart ile başlanmalı daha sonra kan sayısı

arttırılmalıdır.

10. Çocukla birlikte bir günlük tutulabilir. Her gün çocuğun dün ne yaptığı, yarın ne yapacağı ile ilgili konuşulabilir.

11. Çocuğa zamanı içeren bir hikaye okunabilir ve bununla ilgili çeşitli sorular sorularak yanıtlaması istenebilir, örneğin; "*Çocuk ne* yaptı? Annesi ona *ne dedi? Dün ne oldu?*" vb...

12. Çocuğa içinde, alımda, yanında vb... edatların öğretilmesi için çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Örneğin; yetişkin yaptığı hareketler hakkında çocukla konuşabilir. "Bak *ben masanın* yanındayım" gibi.

13. içinde çeşitli edatların yer aldığı şarkılar tekerlemeler ve şiirler çocuklarla birlikte söylenebilir. Şarkıda yer alan olayları hareketlerle anlatabilmesi için çocuğa yardım edilmeli, daha sonra ilgili hareketleri doğru olarak kendi kendine yapması beklenmelidir.

14. Günlük yaşantı sırasında çocuğa yönerge verilirken, açıklayıcı olmasına dikkat edilmelidir. Örneğin; "*Oyuncakların yatağın altında*", "*Çoraplar dolabın içinde*" gibi. Eğer çocuk verilen yönergeyi anlamazsa, yetişkin çocukla beraber yatağın altına eğilir ve orada olduğunu gösterebilir.

15. Çocuklara içinde-üstünde-altında gibi edatları tanıtmak amacıyla resimli hikaye kitapları okunabilir. Hikayede geçen yer bildiren sözcükler üzerinde durulmalıdır. Resimlere bakarak çocuğa sorular sorulabilir ve edatları kullanarak cevap vermesi sağlanabilir.

16. Grup halinde çocuklarla saklambaç oynanabilir. Odanın dışına bir çocuk çıkarılır ve diğer çocuklar ona duyurmadan bir oyuncağı ya da eşyayı belirleyerek, oda içinde bir yere saklarlar. Çocuk tekrar odaya girdiğinde, çocuklar saklanan eşyanın yerini tarif ederler. Örneğin; masanın yanında, kutunun içinde gibi.

17. Yetişkin çocukla beraber bir mutfak köşesi hazırlayabilir. Oyuncak masalar, sandalyeler, tabaklar, tencereler, buzdolabı, fırın vb. malzemeler bu amaç için kullanılabilir. Çocuğa neyi nereye koyacağı ile ilgili yönergeler verilebilir. Örneğin; "*Tencereyi fırının üstüne koy* " gibi.

18. Çocuğa masa, sandalye, ev, deniz resimleri çizilir. Çocuktan çizilen resimler üzerine, verilen yönergeye uygun çizimler yapması istenebilir. Örneğin; "*Masanın altına top çiz*", "*Evin üstüne baca çiz*" gibi.

19. Biri büyük diğeri küçük olmak üzere iki kutu hazırlanabilir. Yetişkin çocukla beraber oyuncakları düzeltirken "*Bak ben tavşanı büyük kutuya koyuyorum*" der ve tavşanı büyük kutu içine yerleştirir. Bir oyuncak da çocuğa verilir ve "Oyuncağı *küçük kutu içine koyar mısın?*" şeklinde yönerge verilir ve çocuğun doğru kutu içine oyuncağı yerleştirmesine dikkat edilir.

20. Evcilik oyunu oynanırken farklı büyüklükte iki bebek kullanılabilir. Yetişkin eline bir tabak alır, "*Ben büyük bebeğe tabak veriyorum*" der ve bebeğin onuna tabağı koyar. Daha sonra çocuğa bir nesne verilerek onun da aynı olayı küçük bebek için tekrarlaması istenebilir.